

2025-12-29

Dnr: 5.2.1- 2025-2075

Klimat- och näringslivsdepartementet

kn.remissvar@regeringskansliet.se
kn.e.remissvar@regeringskansliet.se
sandra.lennander@regeringskansliet.se

Remissvar angående promemoria Förslag om mål för en effektiv energianvändning
KN2025/02031

Sametinget har beretts tillfälle att yttra sig över promemorian *Förslag om mål för en effektiv energianvändning*. Yttrandet utgår från Sametingets uppdrag att främja samiska intressen och säkerställa att urfolksrättigheter beaktas i beslutsprocesser som berör samiskt liv, markanvändning och kultur.

Inledning

Regeringens avsikt är att energianvändningen i Sverige ska vara effektiv och bidra till stärkt motståndskraft, konkurrenskraftiga energipriser, ett resurseffektivt energisystem och samhällets elektrifiering.

Promemorian handlar om mål för energianvändning, inte om lokalisering av energiproduktion eller nätutbyggnad. Förslaget betonar dock ökad elektrifiering och flexibilitet i energisystemet, vilket kan innebära utbyggnad av elnät, lagring och produktion. Sådana investeringar kan i praktiken beröra områden som är viktiga för rennäringsen, särskilt om nya kraftledningar eller energilagransanläggningar placeras inom renskötselområdet. Energiprojekt och ett ökat behov av infrastruktur inom renskötselområdet riskerar med stor sannolikhet att skapa kumulativa effekter som försvårar renskötselns långsiktiga hållbarhet.

Sammanfattande ställningstaganden

Sametinget delar bedömningen att en effektiv användning av energi är ett viktigt bidrag till minskad klimatpåverkan, men oavsett kvantitativa eller kvalitativa mål behöver konsekvenserna analyseras så att inte målkonflikter uppstår.

Det är avgörande att förslaget inte leder till en urholkning av samiska livsbetingelser och kultur. Alla styrmedel och åtgärder måste utformas så att de respekterar samiska rättigheter och traditionell markanvändning. Detta kräver att konsekvensanalyser inte enbart omfattar

tekniska och ekonomiska aspekter, utan även sociala och kulturella effekter. Promemorian saknar helt en analys över hur målet och tillhörande styrmedel kan påverka riksintressen för rennäring, samisk markanvändning och kulturmiljöer. Dessa aspekter måste beaktas för att säkerställa att energipolitiken är förenlig med ekologisk hållbarhet, miljöbalkens hushållningsbestämmelser och Sveriges internationella åtaganden om urfolks rättigheter.

Renskötselns centrala betydelse för den samiska kulturen gör att rennäringen utgör ett allmänt intresse och riksintresse enligt 3 kap. 5 § miljöbalken. Detta riksintresse infördes för att stärka rennäringens ställning i konkurrens med andra exploateringsintressen. Sametinget kan konstatera att rennäringen än i dag alltför ofta får stå tillbaka i tillståndsprocesser och att regeringsbeslut de senaste åren inte tillräckligt beaktat samisk markanvändning eller säkerställt samiska rättigheter.

1. Behov av konsekvensanalys för rennäring och samiska rättigheter

Promemorian (avsnitt 3, Konsekvensanalys) behandlar inte hur ökad elektrifiering och flexibilitet kan medföra utbyggnad av elnät, energilagring och produktion i områden som är viktiga för renskötsel. Sådana etableringar riskerar att fragmentera renskötselns betesmarker och påverka flyttleder. Sametinget anser att en särskild konsekvensanalys bör genomföras innan målet fastställs.

Referens: Miljöbalken (1998:808), 3 kap. 5 § om riksintresse för rennäring.

2. Integrering av riksintresse rennäring i styrmedel och indikatorer

Det föreslagna målet är kvalitativt och kompletteras med indikatorer (avsnitt 2). Vi föreslår att indikatorerna även följer upp hur åtgärder för effektiv energianvändning påverkar riksintressen för rennäring och samiska kulturvärden. Detta är nödvändigt för att undvika målkonflikter mellan energipolitik och miljöbalkens bestämmelser.

Referens: Miljöbalken 3 kap. 6 § om avvägning mellan riksintressen.

3. Tidiga dialoger och samråd

För att uppnå målet om leveranssäkerhet och flexibilitet kommer styrmedel sannolikt att främja investeringar i energiinfrastruktur. Vi rekommenderar att regeringen säkerställer tidiga dialoger med Sametinget och berörda samebyar vid utformning av styrmedel och vid planering av åtgärder.

Referens: FN:s deklaration om urfolks rättigheter (UNDRIP), artikel 19 om konsultation och samtycke samt enligt lag (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket.

4. Hänsyn till internationella åtaganden

Sverige har åtaganden enligt UNDRIP och Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter. Energipolitiska mål och styrmedel bör utformas så att dessa åtaganden respekteras.

Referens: UNDRIP, artikel 26 om rätt till mark, territorier och resurser.

Övergripande synpunkter

Čujuhus/adress Box 90 981 22 GIRON/KIRUNA Besöksadress: Adolf Hedinsvägen 58	Telefodna/telefon 0980 - 780 30 (vx) Org.nr.: 202100-4573	E-boasta e-post: kansli@sametinget.se www.sametinget.se
--	---	--

Ett hållbart brukande av markerna är grundläggande för den samiska kulturen och för de ekosystemtjänster renen och naturen producerar. Detta sammanfaller med IPCC:s slutsats att skydd av ekosystem och biologisk mångfald är avgörande i arbetet mot klimatförändringarna.

Det samiska folkets status som urfolk, folk och nationell minoritet medför särskilda kollektiva och individuella rättigheter. Dessa rättigheter utgör en förutsättning för att det samiska folket ska kunna fortsätta utöva och utveckla sin kultur, sina språk och sina traditionella näringar. Vid tolkning och tillämpning av nationell rätt måste folkrättsliga principer ges betydelse.

Yttrandet har lämnats av kanslichef Lars-Ove Sjain efter föredragning av Eli Larsdotter enhetschef samhällsplanering/GIS samt samhällsplanerare Mirja Lindberget, avdelningen för samiska näringar.